

АМЕРИКИЙН НЭГДСЭН УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ХУРААНГУЙ (Үндсэн хуулийн эрх зүйн маргаан¹)

АНУ-ЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ ГҮЙЦЭТГЭХ ЭРХ МЭДЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ, ТҮҮНИЙ ЕРӨНХИЙ УДИРДЛАГА, ХЯНАЛТАД ХАМААРАХ АЛБАН ТУШААЛТНЫГ ҮНДЭСЛЭЛ ДУРДАХГҮЙГЭЭР ЧӨЛӨӨЛӨХ БҮРЭН ЭРХТЭЙ

САНАМЖ: Энэхүү хураангуй нь хуульч, судлаач, эрх зүйн чиглэлээр суралцагчдад болон олон нийтэд мэдээлэл өгөх зорилготой бөгөөд хураангуйд ашигласан шийдвэр нь гадаад улсын шүүхийн шийдвэр болно.

Шүүхийн шийдвэрийн дугаар: No. 25-332

Шүүхийн шийдвэрийн огноо: 2026 оны 06 дугаар сарын 29-ний өдөр

Шийдвэрийн төлөв: АНУ-ын Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 15 дугаар бүлгийн 41 дүгээр зүйлд заасан зохицуулалт нь АНУ-ын Үндсэн хуулийн II дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт харшилсан гэж үзэв.

ХЭРГИЙН ТУХАЙ ТОВЧ

2025 оны 3 дугаар сард АНУ-ын Ерөнхийлөгч Дональд Трамп Холбооны худалдааны комисс (цаашид “Худалдааны комисс” гэх)-ын гишүүн Ребекка Слаутер болон Алваро Бедоя нарыг албан тушаалаас нь чөлөөлжээ. Тэрээр хуульд заасан чөлөөлөх үндэслэлүүдийн аль нэгийг дурдаагүй бөгөөд тэднийг цаашид албан үүргээ хэрэгжүүлэх нь Засгийн газрын бодлого, тэргүүлэх чиглэлтэй нийцэхгүй гэж үзэн, уг шийдвэрээ Үндсэн хуулийн II дугаар зүйлээр² Ерөнхийлөгчид олгогдсон гүйцэтгэх эрх мэдлийн хүрээнд үндэслэн гаргасан байна.

Ребекка Слаутер уг шийдвэрийг эсэргүүцэж, АНУ-ын Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 15 дугаар бүлгийн 41 дүгээр зүйлд³ Худалдааны комиссын гишүүнийг зөвхөн “ажлын үр дүн хангалтгүй байх, албан үүргээ үл биелүүлэх, эсхүл албан үүргээ хууль бусаар буюу зүй бусаар хэрэгжүүлсэн” гэх үндэслэлээр чөлөөлж болохоор заасан тул Ерөнхийлөгч эдгээр үндэслэлээс өөр үндэслэлээр түүнийг албан тушаалаас нь чөлөөлөх эрхгүй гэж маргажээ.

Харин Ерөнхийлөгчийн зүгээс Худалдааны комисс нь төрийн гүйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжүүлдэг байгууллага учраас түүний гишүүдийг албан тушаалаас чөлөөлөх бүрэн эрх нь Үндсэн хуулийн II дугаар зүйлээр Ерөнхийлөгчид олгогдсон гүйцэтгэх эрх мэдлийн салшгүй хэсэг бөгөөд Конгресс уг бүрэн эрхийг зөвхөн хуульд заасан тодорхой үндэслэлээр хэрэгжүүлэхээр хязгаарлах боломжгүй гэж тайлбарласан байна.

ХУУЛЬ ХЭРЭГЛЭЭ, ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭР

¹ Шүүхийн шийдвэрийг бүрэн эхээр нь үзэх холбоос: https://www.supremecourt.gov/opinions/25pdf/25-332_qn12.pdf Шүүхийн шийдвэрийг хураангуйлахдаа эх хувилбарын бүтцийг өөрчилсөн болно.

² АНУ-ын Үндсэн хуулийн II дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “АНУ-ын гүйцэтгэх эрх мэдлийг АНУ-ын Ерөнхийлөгч хэрэгжүүлнэ...”

³ АНУ-ын Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 15 дугаар бүлгийн 41 дүгээр зүйлд “...Комиссын аливаа гишүүнийг ажлын үр дүн хангалтгүй байх, албан үүргээ үл биелүүлэх, эсхүл албан үүргээ хууль бусаар буюу зүй бусаар хэрэгжүүлсэн үндэслэлээр Ерөнхийлөгч албан тушаалаас нь чөлөөлж болно...”

1. **Анхан шатны шүүхийн шийдвэр:** АНУ-ын Колумбийн тойргийн холбооны дүүргийн шүүх *Humphrey's Executor v. United States* (1935)⁴ хэрэгт тогтоосон жишгийг баримтлан, Худалдааны комиссын гишүүнийг чөлөөлөхөд АНУ-ын Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 15 дугаар бүлгийн 41 дүгээр зүйлд заасан хязгаарлалт үйлчилнэ гэж үзжээ. Иймд Ребекка Слаутерийг цаашид албан үүргээ хэрэгжүүлэх нь Засгийн газрын бодлого, тэргүүлэх чиглэлтэй нийцэхгүй гэх шалтгаанаар чөлөөлсөн нь хуульд заасан чөлөөлөх үндэслэлд хамаарахгүй тул Ерөнхийлөгч уг шийдвэрийг гаргахдаа хуулиар олгогдсон бүрэн эрхээ хэтрүүлсэн (лат. *ultra vires*) гэж дүгнэсэн байна. Улмаар Ерөнхийлөгчид Ребекка Слаутерийг албан үүргээ хууль ёсоор хэрэгжүүлэхэд нь саад учруулахыг хориглосон байнгын хориг (англ. *permanent injunction*) тавьжээ.
2. **Давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэр:** Засгийн газар анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг эс зөвшөөрч, АНУ-ын Колумбийн тойргийн холбооны давж заалдах шатны шүүхэд гомдол гарган, гомдлыг эцэслэн шийдвэрлэх хүртэл уг шийдвэрийн биелэлтийг түдгэлзүүлэх хүсэлт гаргажээ. Гэвч Давж заалдах шатны шүүх *Humphrey's Executor v. United States* (1935) хэрэгт тогтоосон жишигт үндэслэн маргаан бүхий асуудал нэгэнт шийдвэрлэгдсэн гэж үзэж, хүсэлтийг хангахаас татгалзсан байна. Үүний дараа Засгийн газар дээрх хүсэлтээ Дээд шүүхэд гаргасан бөгөөд Дээд шүүх уг хүсэлтийг хангаж, давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрийг хүлээлгүйгээр хэргийг шууд хянан хэлэлцэхээр (англ. *certiorari before judgment*)⁵ болжээ.
3. **Хяналтын шатны шүүхийн шийдвэр:** Дээд шүүхээс Үндсэн хуулийн II дугаар зүйл нь гүйцэтгэх эрх мэдлийг Ерөнхийлөгчид олгож, хуулийг үнэнчээр хэрэгжүүлэх явдлыг хангах үүргийг түүнд хүлээлгэдэг болохыг онцолсон байна. Энэхүү үүргээ бодитоор хэрэгжүүлэхийн тулд Ерөнхийлөгч гүйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч албан тушаалтнуудыг удирдан чиглүүлэх, тэдний үйл ажиллагаанд хяналт тавих, шаардлагатай тохиолдолд албан тушаалаас нь чөлөөлөх боломжтой байх ёстой бөгөөд энэ нь *Myers v. United States* (1926)⁶ хэрэгт тогтоосон жишигтэй нийцнэ хэмээн үзжээ. Ингэснээр гүйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч албан тушаалтнууд Ерөнхийлөгчийн өмнө, харин Ерөнхийлөгч гүйцэтгэх эрх мэдлийн хэрэгжилтийн төлөө ард түмний өмнө хариуцлага хүлээх тогтолцоо бүрдэнэ гэж тайлбарласан байна.
4. Үүний зэрэгцээ Дээд шүүх *Humphrey's Executor v. United States* (1935) хэрэгт Худалдааны комиссыг голчлон хууль тогтоох (англ. *quasi-legislative*) болон шүүн таслах шинжтэй (англ. *quasi-judicial*) чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг, гүйцэтгэх эрх мэдлээс хараат бус байгууллага хэмээн тодорхойлсон нь тус комиссын чиг үүргийн мөн чанарыг зөв илэрхийлээгүй байна гэж дүгнэжээ. Өнөөгийн Худалдааны комисс нь нийтээр дагаж мөрдөх дүрэм, журмыг батлах, хууль тогтоомж зөрчсөн эсэхийг шалган тогтоох, хуулийн хэрэгжилтийг хангах арга хэмжээ авах, захиргааны журмаар хэрэг хянан шийдвэрлэх, хуульд заасан

⁴ *Humphrey's Executor v. United States* (1935) хэрэгт Худалдааны комиссыг дан ганц гүйцэтгэх чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг байгууллага бус, харин шүүн таслах (англ. *quasi-judicial*) болон хууль тогтоох шинжтэй (*quasi-legislative*) чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг байгууллага гэж үзэж, түүний гишүүнийг зөвхөн АНУ-ын Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 15 дугаар бүлгийн 41 дүгээр зүйлд заасан үндэслэлээр чөлөөлөхөөр хязгаарласан нь Үндсэн хуулиар Ерөнхийлөгчид олгосон бүрэн эрхийг зөрчөөгүй гэж дүгнэсэн байна.

⁵ Энэ нь тухайн хэрэг нийтийн ашиг сонирхлын үүднээс онцгой ач холбогдолтой бөгөөд Дээд шүүхээр нэн даруй шийдвэрлүүлэх шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрийг хүлээлгүйгээр АНУ-ын Дээд шүүх хэргийг шууд хянан шийдвэрлэдэг онцгой журам юм.

⁶ *Myers v. United States* (1926) хэрэгт Дээд шүүх Үндсэн хуулийн II дугаар зүйлээр Ерөнхийлөгчид олгосон гүйцэтгэх эрх мэдэл нь уг эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч албан тушаалтнуудад ерөнхий удирдлага, хяналт тавих, түүний дотор тэднийг албан тушаалаас нь чөлөөлөх бүрэн эрхийг агуулна гэж үзсэн байна.

үндэслэлээр холбооны шүүхэд нэхэмжлэл гаргах зэрэг өргөн хүрээний чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг. Эдгээр чиг үүрэг нь эцсийн дүндээ Конгрессоос баталсан хуулийг хэрэгжүүлэхэд чиглэдэг тул Үндсэн хуульд заасан гүйцэтгэх эрх мэдэлд хамаарна гэж Дээд шүүх үзжээ. Иймд тус чиг үүргийг “хууль тогтоох шинжтэй”, эсвэл “шүүн таслах шинжтэй” хэмээн нэрлэсэн нь тухайн байгууллагыг Ерөнхийлөгчийн удирдлага, хяналтаас тусгаарлах үндэслэл болохгүй гэж тайлбарлажээ.

5. Ийнхүү Дээд шүүх *Humphrey's Executor v. United States* (1935) хэрэгт тогтоосон жишгийг няцааж (англ. overrule), Худалдааны комиссын гишүүдийг албан тушаалаас чөлөөлөх Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг зөвхөн хуульд заасан тодорхой үндэслэлээр хязгаарласан зохицуулалтыг Үндсэн хуульд нийцэхгүй гэж дүгнэжээ. Үүний дагуу Ерөнхийлөгч Дональд Трамп Ребекка Слаутерийг албан тушаалаас нь чөлөөлөхдөө АНУ-ын Хууль тогтоомжийн эмхэтгэлийн 15 дугаар бүлгийн 41 дүгээр зүйлд заасан үндэслэлүүдийн аль нэгийг тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн байна. Улмаар Дээд шүүх анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, дээрх дүгнэлтэд нийцүүлэн үргэлжлүүлэн хянан шийдвэрлүүлэхээр хэргийг АНУ-ын Колумбийн тойргийн холбооны давж заалдах шатны шүүхэд буцаажээ.⁷

---oOo---

⁷ Давж заалдах шатны шүүх хэргийг шийдвэрлэхээс өмнө Дээд шүүх “*certiorari before judgment*” хэмээх онцгой журмаар хэргийг хянан хэлэлцэж, маргааны эрх зүйн үндсэн асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэсэн байна. АНУ-ын шүүхийн тогтолцоонд Дээд шүүх ийнхүү тухайн эрх зүйн асуудлаар эцсийн дүгнэлт гаргасан ч, хэргийг бүхэлд нь эцэслэн шийдвэрлэх шаардлагагүй бөгөөд үлдсэн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг өөрийн шийдвэрт нийцүүлэн явуулахаар доод шатны шүүхэд буцааж болдог. Энэ тохиолдолд доод шатны шүүх Дээд шүүхийн нэгэнт эцэслэн шийдвэрлэсэн эрх зүйн асуудлыг дахин өөрөөр дүгнэх эрхгүй бөгөөд түүний тогтоосон эрх зүйн үндэслэл, дүгнэлтийг баримтлан хэргийг үргэлжлүүлэн хянан шийдвэрлэх үүрэгтэй.